© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

sének 100-adik évfordulója alkalmából» czímen tartott előadásában Schleiden kiváló érdemeit meleg szavakkal méltatta.

Bernátsky Jenő: «Harasztok a deliblati homokon» czímen felsorolta az eddig onnan ismert harasztokat, vázolta ottani életviszonyaikat, valamint említést tett azon felfedezéseiről, hogy ott a *Scolopendrium officinarum* Sw. is terem. Érdekes még a szerző említette *Evonymus verrucosá*-nak ugyanott való előfordulása is.

Degen A. bemutatja Brandza Dimitri tanárnak halála után megjelent: «Plante nŭoĕ din România» czímű dolgozatát (Anal. Acad. Romane II. sor. XXV. köt. 1903, 153—154. old. 2 képpel) s felhívja a hazai botanikusok figyelmét az abban foglalt bennünket közel érdeklő adatokra.

Szerző a *Trifolium Lupinaster* L. var. *albiflorum* Led. fajváltozatát (előadó szerint az idézett czikkben *Trifolium romanicum* néven leirt új faj, mely a *T. Lupinaster*-től csakis orsóalakúan megvastagodott gyökerében különbözik, nem egyéb mint a fentemlített, melynek szintén ilyen a gyökere) megtalálta Slanic mellett (Bacău kerület) a Nemira hegyen az erdélyi határ közvetlen közelében, továbbá a *Saxifraga Huetiana* Boiss.-t szintén Slanic mellett árnyékos sziklafalakon beterjedve Erdély területére is, végül a *Paeonia triternata*. Pall.-t a Ciocanul hegyen Varciorova mellett. Az utóbbira vonatkozólag előadó megjegyzi,

Verdienste M. J. Schleiden's, anlässlich der 100. Wiederkehr seines Geburtstages.

Eugen Bernátsky spricht «Ueber die Farnkräuter im deliblater Sande» u. erwähnt bei dieser Gelegenheit die Entdeckung von *Scolopendrium officinarum* Sw. auf den Sandhügeln bei Deliblat. Interessant ist auch das vom Vortrag. erwähnte Vorkommen von *Evonymus verrucosa* ebendaselbst.

A. v. **Degen** bespricht eine posthume Arbeit Prof. Dimitri Brandza's «Plante nŭoĕ din România» (Anal. Acad. Romane Ser. II. t. XXV. 1903 p. 153—154 mit 2 Tafeln) und macht die ungar. Botaniker auf die interessanten Angaben von *Trifolium Lupinaster* L. var. *albiflorum* Led. (nach Vortr. ist die von Brandza wegen den spindelförmig verdickten Wurzeln a. a. O. neu unterschiedene Art: *T. romanicum* nur ein Synonym der Ledebour'schen Varietät, indem auch *T. Lupinaster* solche Wurzeln aufweist) hart an der siebenbürgischen Grenze auf dem Berg Nemira bei Slanic, distr. Bacău; *Saxifraga Huetiana* Boiss. auf schattigen Felswänden bei Slanic bis nach Siebenbürgen hinein verbreitet! «endlich *Paeonia triternata* Pall. auf dem Berg Ciocanul bei Varciorova. Bezüglich letzterer Art bemerkt der Vortr., dass *P. banatica* Roch. an der unteren Donau mit viel breiteren Blattsegmenten vorkommt als im Delibla-

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

hogy az aldunai lejtőkön a *Paeonia banatica* Roch.-nak sokkal szélesebb levélsallangú példái teremnek, mint a deliblati homokon, ilyen alakokat könnyen össze lehet téveszteni a *P. triternatá*-val, mely azután csakis ± nyelecskés levélsallangjain s főképpen termésének alakján ismerhető fel. Mivel az előadó román példákat nem látott, Brandza adatjának helyességét korántsem akarja azonban kétségbe vonni.

Fábián Gáspár: Rendellenes körték» czimű dolgozatát Schilberszky Károly terjesztette elő s be is mutatta azt a különös körtét, melynek oldalán levélképletek képződtek.

Mágocsy-Dietz Sándor a következő rendellenesen fejlődött tengeri virágzatokat mutatta be:

1. Elágazó tengericső.

2. Végálló hímvirágzat között elszórtan nő virágok. Ezen rendellenesség többnyire az olyan példányokon támad, amelyeket az *Ustilago* megtámadott.

3. Elágazó cső olyan formán, hogy minden szem helyén egy-egy kis cső fejlődött.

4. A végálló hímvirágzatban minden egyes virág helyén egy-egy nővirágzat fejlődött.

T.

ter Sande, solche Formen können leicht mit *P. triternata* Pall. verwechselt werden, welche sich von *P. banatica* nebst den ± gestielten Blattsegmenten hauptsächlich in der Fruchtform unterscheidet. Da jedoch der Vortr. keine rumänische Exemplare gesehen hat, will er die Angabe Brandza's nicht bezweifeln.

K. Schilberszky legt eine Arbeit **Caspar Fábián**'s «Über abnormale Birnen» vor und demonstriert eine eigentümliche Missbildung, bei welcher sich an der Seite der Birne Blattgebilde entwickelt haben.

A. Mágocsy-Dietz bespricht abnormale Mais-Inflorescenzen u. zw.

1. Verzweigte Maiskolben.

2. In der terminalen ♂ Inflorescenz zerstreut auftretende weibliche Blüten. Diese Missbildungen treten zumeist auf Individuen auf, welche von *Ustilago* inficiert sind.

3. Einen zusammengesetzten Maiskolben, bei welchem an Stelle einer jeden Frucht ein kleines Kölbchen entstanden ist.

4. Einen terminalen männlichen Blütenstand, bei welchem an Stelle einer jeden Blüte eine weibliche Inflorescenz entstanden ist.

T.

A kir. magy. Term.-tud. Társ. növénytani szakosztályának 1904 február hó 10-én tartott ülése.

Sitzung der botanischen Section der kön. ung. naturwissenschaftl. Gesellschaft am 10. Februar 1904.

Klein Gyula: «Elnöki megnyitó beszéd»-ében jelzi, hogy

Julius Klein erwähnt in seiner Eröffnungsansprache, dass

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

a növénytani szakosztály ez alkalommal a 100-dik ülését tartja, visszapillant a multakra, elismerését fejezi ki a szakosztály eddigi munkássága felett, valamint megjelöli azt az irányt, amely a jövőben a szakosztályra vár s ez Magyarország flórájának megírása.

Wartha Vincze, ki a jubiláris ülésen a Kir. Term. Tud. Társ. elnökségét képviseli, elmondván a szakosztály megalakulásának történetét, üdvözli a szaktársakat, gratulál az eddig elért sikerekhez s a jövőre nézve is kitartásra és munkásságra buzdítja a szakosztályt.

Mágocsy Dietz Sándor bemutatja Hollós L.-nak: «Magyarország Gasteromyceta-i» czímü művét.

Filarszky Nándor «Magyarország moszatai» czímén Magyarországból eddig ismert moszatok rendszeres lajstromát ismerteti kivonatosan. Azon általános óhaj, hogy Magyarország növényvilágának katalogusa elkészittessék, már régi keletü, mert már Sadler idejében folytak az arra vonatkozó elömunkálatok, de a munka mai napig sem készült el. «Magyarország moszatai» az első fejezet volna, mely ezen régi óhaj megvalósításához állíttatott össze. Előadó több mint 200 hazai és hazánkra vonatkozó idegen algologiai irodalmi forrást használt a katalogus összeállítására; az ezen forrásokban talált algologiai adat pedig meghaladja a 6000-et. Az algacsoportok közt a *Diatomophyceae*-re esik a legtöbb adat és az összes genusok kö-

die botan. Section heute ihre hundertste Sitzung hält, wirft bei dieser Gelegenheit einen Blick über ihre bisherige Tätigkeit und deutet auf die Richtung, welche er von der ferneren Arbeit derselben erwartet, und dies ist die Verfassung einer Flora von Ungarn.

Vincenz Wartha, welcher an der Jubiläumssitzung die Direction der kön. ung. naturw. Gesellschaft repräsentiert, erinnert an die Geschichte der Entstehung der Section, begrüsst ihre Mitglieder und beglückwünscht sie zu den bisher erzielten Erfolgen, wünscht ihnen für die Zukunft Ausdauer in ihrer Arbeit.

A. Mágocsy Dietz legt das Werk L. Hollós's: «Gasteromycetes Hungariae» vor.

Ferdinand Filarszky bespricht ein unter dem Titel «Ungarns Algen» von ihm verfasstes systematisches Verzeichnis der in unserem Lande bisher bekannt gewordenen Algen. Der Wunsch, einen Katalog der in Ungarn vorkommenden Pflanzen zu besitzen, ist ein sehr alter: schon zu Zeiten Sadler's wurden diesbezügliche Vorarbeiten unternommen, und doch ist die Arbeit bis zum heutigen Tage nicht durchgeführt worden. «Ungarns Algen» wäre das erste Kapitel, welches zum Zweck der Verwirklichung dieses Wunsches angefertigt worden ist. Verf. benützte bei dieser Arbeit mehr als 200 ungarische und auf Ungarn bezügliche Quellenwerke, die in diesen enthaltenen Angaben übersteigen die Zal von 6000.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

zött a *Navicula* genus a legelterjedtebb hazánkban. A legtöbb adat származik Erdélyből, legkevesebb van a magyar alföldről. Az első magyarországi algologiai adatot Buchholz Jak.-nak egy a Magas-Tátráról írt czikkében találjuk, melyet B. még 1752-ben írt meg, de mely csak 1783-ban látott napvilágot; ez csak indirekt adat, mert a leírt megfigyelésből csak következtetni lehet oly algának előfordulására, melyet legújabban más is észlelt a M.-Tátrában. Az első igazi adatokot Lumnitzer közli 1791-ben «Flora Posoniensis» cz. munkájában, azután Kitaibel 1799-ben egyik kéziratában; a többi mind 1800 után való. Régi botanikusaink nem igen foglalkoztak algákkal, legfeljebb *Chará*-kat gyüjtöttek. Az adatok zöme a XIX. század második felére esik és különösen az utolsó 20 évben jelentek meg sűrűbben különböző tárgyú algologiai czikkek és kisebb-nagyobb dolgozatok, melyek a magyarországi algologiai adatok számát évről-évre növelték. Előadó rövidesen összefoglalt előterjesztését azon indítványnyal fejezi be, hogy a növénytani szakosztály kérje fel és bízza meg az egyes növényesoportokkal behatóbban foglalkozó szaktársakat, hogy hasonló munkára vállalkozzanak, hogy ily módon, ha nem is Magyarország flórája, de legalább annak egyszerű száraz, de használvehető tájékoztató lajstroma készüljön el rövid időn belül. **(F.)**

Von den einzelnen Algengruppen entfallen die meisten Angaben auf die *Diatomophyceae*-n; von sämmtlichen Gattungen ist aber die Gattung *Navicula* die in Ungarn verbreitetste; die meisten Angaben besitzen wir aus Siebenbürgen, die wenigsten aus dem ungarischen Tieflande. Die erste algologische Angabe für Ungarn finden wir in einem von Jak. Buchholz im Jahre 1752 verfassten, aber erst 1783 erschienenen Aufsatze über die hohe Tátra, er enthält aber nur eine indirecte Angabe, weil man aus der dort vorfindlichen Beschreibung nur auf das Vorkommen einer Alge folgern kann, welche neuerdings auch andere in der hohen Tátra beobachtet haben. Die ersten eigentlichen Angaben finden sich in Lumnitzer's Flora Posoniensis (1791), dann in einem Manuscript v. J. 1799 Kitaibel's, alle anderen stammen aus der Zeit nach 1800. Die älteren Botaniker haben sich mit Algen kaum abgegeben, höchstens noch *Charen* gesammelt. Die Mehrzal der Angaben fällt auf die zweite Hälfte des XIX. Jahrhundertes, insbesondere sind in den letzten 20 Jahren häufiger algologische Artikel und kleinere-grössere Arbeiten algologischen Inhaltes erschienen, welche die Zahl der ungar. algol. Angaben von Jahr zu Jahr vermehrt haben. Der Vortragende schliesst mit dem Antrag, die Section möge die sich mit einzelnen Pflanzengruppen beschäftigenden Mitglieder auffordern, ähnliche

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Arbeiten vorzunehmen, um auf diese Weise, wenn auch nicht die «Flora Ungarns», so doch gewissen Zwecken dienliche Verzeichnisse binnen kurzer Zeit fertig zu stellen. **F.**

Tuzson János «A gombák meghatározásáról» tart előadást. (Annak idején ismertetni fogjuk).

Joh. Tuzson hält einen Vortrag «Ueber das Bestimmen der Pilze». (Wird s. Z. referiert werden).

Schilberszky K. bemutatja Péterfi Márton-nak az *Astomum intermedium*-ról irt dolgozatát. (Annak idején ismertetni fogjuk.)

K. Schilberszky legt eine Arbeit M. Péterfi's «Über *Astomum intermedium*» vor. (Wird s. Z. referiert werden.)

Mágocsy-Dietz Sándor: «Az *Araujia sericifera* Bert. rovarfogása» czímen egy uj rovarfogó növényt ismertet, melyet a budapesti növénykertben fedezett fel és tanulmányozott. Az említett növény virágjának feltünő szép fehér színe, illata és méze csalogatja oda a rovarokat. A virág nappali rovart keveset, hanem nagyobbára estelieket fog. Ezek közül eddigelé 9 fajt határozott meg Abafi, ismert nevü bogarászunk. A rovarfogás akként történik, hogy a rovar nyelvét portokok érintkező éle között bedugja, de vissza már nem tudja huzni, mert a két él mint a csiptető összeszorul. A növényt igen kevés rovar látogatja, ennek folytán a beporzás hiányos, tehát termést is ritkán hoz.

A. Mágocsy-Dietz spricht «Ueber den Insectenfang der *Araujia sericifera* Bert.» Vortr. hat den Insectenfang dieser Pflanze im botan. Garten der budapester Universität beobachtet und studiert. Die Insecten werden durch die auffallend schöne, weisse Blüten-Farbe, den Duft und den Honig dieser Pflanze angelockt, doch weniger die bei Tag, als die Abends fliegenden. Von diesen hat unser bekannter Entomologe Abafi bisher 9 Arten determiniert. Der Fang geschieht in der Weise, dass das Insect seine Zunge zwischen die Kanten der Antheren einführt, aber nicht mehr zurückziehen kann, da die Kanten wie die Backen von Pincetten fest zusammen schliessen. Die Blumen dieser Pflanze werden verhältnissmässig von sehr wenigen Insecten besucht, in Folge dessen erfolgt auch ihre Bestäubung nur sehr mangelhaft und ist auch Fruchtansatz selten zu beobachten.

Staub Móricz: «A melegösszegek mint a növények köz-

Moritz Staub spricht über Die Wärmemengen als An-

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

vetlen alkalmazkodásának jelzői» czímű előadásában azon nagy tudományos mozgalomból indul ki, a mit Ch. Darwin 1859-ben «A fajok eredete a természetes kiválás útján« cz. munkájával előidézett. E nevezetes mozgalommal ismét fölszínre került J. Lamarck 1809-ben közzétett elmélete, mely Nägelitől részletesebb magyarázatot nyervén és az újabb kutatások által tökéletesbülvén, a «*Neo-Lamarckismus*» tanára vezetett. Ezen tan szerint a szervezetek a külső tényezők hatása alatt állanak, mely tényezők ingerek gyanant hatván, előidézik azt, hogy a szervezetek az ezen hatás alatt nyert módosulatait állandósíthatják is. Ezen külső tényezők első sorban a levegő hőmérséke, a csapadék és a talaj. Az előadó az ősvilági flórából idéz példákat, melyek arról tanuskodnak ugyan, hogy bizonyos növények (*Glyptostrobus europaeus* Brngt. sp., *Taxodium distichum* Rich. *miocenicum* Heer) alkalmazkodni tudtak azon éghajlati változásokhoz, melyek a krétakortól kezdve a pliocaenig végig mentek, de anélkül, hogy ez alkalommal új alakokat is hoztak volna létre *Cinnamomum* történetéből pedig bizonyítja az előadó, hogy e genusból Európa harmadkori földjén ugyanazon typusok szerepeltek, mint a minők mai korlátolt határú hazájában találhatók; de Észak-Amerikában olyan fajok voltak, melyek a sarkvidékről jövén, ott az alkalmazkodás hiánya miatt még a krétakorban el is veszhettek, mert a harmadkor óta

zeiger der directen Anpassung der Pflanzen». Der Vortr. beginnt mit der Schilderung der gewaltigen wissensch. Bewegung, welche Ch. Darwin mit dem i. J. 1859 erschienenen Werke über den Ursprung der Arten hervorgerufen hat. Im Laufe dieser Bewegung kam Lamarck's i. J. 1809 veröffentlichte Theorie wieder zum Vorscheine, welche durch Nägeli eingehender erklärt und durch neue Forschungen erweitert zur Lehre vom «*Neo-Lamarckismus*» geführt hat. Nach dieser Lehre unterliegen die Organismen dem Einflusse äusserer Factoren, welche als Reize einwirken, welchen entsprechend sich die Organismen nicht nur verändern, sondern die hierdurch entstandenen Veränderungen auch beibehalten können. Unter diesen äusseren Factoren kommen in erster Linie die Temperatur der Luft die Menge des Niederschlages und das Substrat in Betracht. Der Vortr. führt nun der Palaeontologie entnommene Beispiele an, nach welchen gewisse Pflanzen (*Glyptostrobus europaeus* Brngt. sp., *Taxodium distichum* Rich. *miocenicum* Heer) sich den Veränderungen des Klima's von der Kreidezeit bis zum Pliocaen anzupassen vermocht haben, ohne neue Formen zu erzeugen, dass ferner im europäischen Tertiär dieselben Typen der Gattung *Cinnamomum* vorgekommen sind, welche noch heute an ihren jetzigen beschränkten Standorten zu finden sind, dass aber in Nordamerika solche Ar-

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

Észak-Amerikában már *Cinnamomum* nincsen Az újabb kutatások közül az előadó utai különösen a WETTSTEIN idevágó munkáira és ezekből példát is idéz *(Gentiana campestris L.)*, melynél az éghajlathoz való alkalmazkodás új fajok keletkezésére is vezetett. Az előadó szerint a phaenologiai megfigyelésekben találhatunk olyan anyagot, mely a közvetlen alkalmazkodásnak mintegy magyarázatául szolgálhat Idevágó tanulmányaiból az előadó megtudhatta azt, hogy a növényeknél bizonyos életjelenség (p. o. a virágzás) annál későbben áll be, minél nagyobb tengerszín fölötti magasságban, vagy minél északibb fekvésben tenyészik az illető növény; az időben tapasztalt különbség a déli fekvésű vidéken vagy lapályon tenyésző növényhez képest föltünő nagy, nálunk Magyarországon három hetet is tehet, de a növény a hegyen ezen elkésésével nem éri el azon melegösszeget (a hőmérsék positiv napi közepeinek összege számítva az év első napjától az illető életjelenség beállásának napjáig), melyben a lapályon tenyésző növény részesül, hanem ellenkezőleg a napok nagyobb száma fordított arányban áll a nyert melegösszeggel; a mi világosan tanuskodik az éghajlathoz való alkalmazkodásról. Az előadó azt hiszi, hogy ha valamely növény jelenlegi termőhelyeiről összeállíthatnók a tapasztalt időpontokat és melegösszegeket, akkor ezekből talán megállapíthatók volnának azon irányok,

ten vorgekommen sind, welche, aus polaren Gegenden entstammend, dort wegen Mangel an Anpassungsfähigkeit schon in der Kreidezeit ausgestorben sein können; in Nordamerika giebt es nämlich seit dem Tertiär kein *Cinnamomum* mehr. Unter den neueren Forschungen weist Vortr. besonders auf die einschlägigen Arbeiten WETTSTEIN's hin, aus welchen er auch ein Beispiel *(Gentiana campestris L.)* anführt, bei welcher die Anpassung an klimatische Verhältnisse zur Entstehung neuer Arten geführt hat. Nach Vortr. liefern uns phaenologische Beobachtungen Daten, welche sozusagen die Erklärung zur direkten Anpassung abgeben. Aus seinen diesbez. Studien erfuhr der Vortr., dass bei Pflanzen gewisse Lebenserscheinungen (z. B. das Blühen) umso später eintreten, je höher sich der Standort einer Pflanze über dem Meere oder je weiter nördlich er sich befindet. Die Zeitdifferenz bei den in südlicher Lage oder in der Ebene gedeihenden Pflanzen ist erheblich, bei uns in Ungarn kann sie 3 Wochen erreichen, und doch erhält die Bergpflanze trotz dieser Verspätung nicht die Wärmemenge (Summe der positiven Tages-Mitteltemperatur gerechnet vom 1. Tage des Jahres bis zum Tage des Eintreffens der bezügl. Lebenserscheinung), welche die Pflanze der Ebene geniesst, sondern im Gegenteil; die grössere Zal der Tage steht im umgekehrten Verhältnisse zur genossenen Wärmemenge, was deutlich für eine Anpas-

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

a melyek szerint az illető növény vándorútját folytathatná. (St.)

sung an das Klima spricht. Vortr. glaubt, dass wenn es uns gelingen würde, die Zeitpunkte und Wärmemengen eines jeweiligen Standortes einer Pfl. zusammenzustellen, aus diesen Daten vielleicht die Richtung zu bestimmen wäre, in welcher die betr. Pflanze ihre Wanderung fortsetzen könnte. (St.)

Bernátsky Jenő. «A Polygonatum-félék rendszertani anatomiája» czímen tartott előadásáról lapunkban annak megjelenése után fogunk referálni.

Eugen Bernátsky hält einen Vortrag «Über die systematische Anatomie der Polygonatum-Arten». (Wird ausführlich referiert werden).

Kümmerle Jenő bemutatja Simonkai Lajos-nak «A Quarnero mellékének téli vegetációja« czímű dolgozatát. (Annak idején bővebben fogjuk ismertetni.)

Eug. Kümmerle legt eine Arbeit L. Simonkai's «Über die Wintervegetation des Quarnero-Gebietes» vor. (Wird s. Z. ausführlich referiert werden.)

Istvánffi Gyula előadja «Vizsgálatok a szőlő lisztharmat betegségéről» czímű dolgozatát.

Előadó áttekintését nyujtja a lisztharmat kitelelésére vonatkozó nézeteknek, s kimutatja Wortmann-al és Appel-lel szemben, hogy a lisztharmat csakugyan behatol őszszel a rügyekbe s ott conidiumokat is terem, továbbá, hogy a télen gyüjtött (decz. 23., jan., 25., febr. 9.) rügyekben sok pikkelylevél mutatja a jellegző bántalmazást. Előadó véleménye szerint tehát — bebizonyitván a rügyekben való előfordulást — a rügyben telelés s innen való megujulás lehetséges, de nem valószinü, hogy oly mértékben történjék, mint azt Wortmann fölteszi. A lisztharmat előadó szerint tulajdonkép a fás hajtásokon telel ki, szálai ott rendkivül nagy szívókat fej-

Gy. v. Istvánffi bespricht seine «Untersuchungen über die Mehltaukrankheit des Weinstockes». Der Vortr. erwähnt die Ansichten über das Ueberwintern des Mehltaues und beweist Wortmann u. Appel gegenüber, dass der Mehltaupilz im Herbste tatsächlich in die Augen eindringt und dort Conidien produciert, ferner, dass viele Schuppenblätter der im Winter (23. Dez., 25. Jan., 9. Febr.) gesammelten Augen die charakteristischen Krankheitserscheinungen aufweisen. Nach Ansicht des Vortr. ist, nachdem das Vorkommen in den Sprossen bewiesen ist, die Ueberwinterung in den Augen und die von hier ausgehende Verjüngung zwar möglich, doch vollzieht sie sich wahrscheinlich nicht in dem Maasse, als dies Wortmann annimmt. Nach

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

lesztenek s az ilyen szomszédos szálrészekben tömött plasma halmozódik föl. Ezt az előkészülést előadó a tél folyamán szabadban telelt vesszőkön kimutatta s igy kiegészíti Appel észleleteit, ki a megujulást májusban figyelte meg. Ezen vizsgálatokból gyakorlatilag fontos következtetések vonhatók.

1. A megtámadott lisztharmatos hajtások őszszel eltávolitandók s elégetendők. 2 a meghagyott ép hajtásokat, csapokat, tőkefejet erős védekező oldatokkal kell beecsetelni. 3. tavaszi metszéskor is be kell ecsetelni a szőlőt, 4. a szálvesszős, lugas, karikás mivelés alatti szőlő őszszel, valamint tavaszszal metszés után nagyon gondosan beecsetelendő, mert a lugasszőlő, hosszú metszése folytán különösen fészke a lisztharmatnak, mert a hosszú vesszőn legtöbb telelő mycelium szál marad meg s ujulhat meg. Vázolja ezután előadó a lisztharmat vándorlását a tőkén, tekintettel azon megállapitására, hogy legelőbb a zöld hajtásokon terjed el, s a kötések alá huzódik. Tavaszszal a meghagyott vessző részekről fölfelé kuszik a lisztharmat az uj hajtásokon, — nyáron meghuzódva a kötések alá, onnan terjed s lebocsátkozik, fertőzi a fürtöket, s őszszel viszont fölkuszik a hajtások hegyére s a Márton-szőlőre, — hátrahagyván utjá-

Vortr. überwintert der Mehltaupilz eigentlich auf dem Holze, Trieben, die Fäden entwickeln dort mächtige Haustorien und in den überwinternden Fadenteilen häuft sich dichtes Plasma an. Diese Vorbereitung konnte der Vortr. an den im Freien überwinterten Rebholze nachweisen, wodurch die Beobachtungen Appel's ergänzt werden, der das Austreiben im Mai beobachtet hat. Aus diesen Untersuchungen sind für die Praxis wichtige Schlüsse zu ziehen: 1. ist das von Mehltau inficierte Rebholz im Herbste zu entfernen u. zu verbrennen, 2. sind die verbleibenden gesunden Zweige, Zapfen- und Stammholz mit starken Bekämpfungsmitteln zu bepinseln, 3. ist der Weinstock auch bei dem Beschneiden zu bepinseln, 4. besonders sorgfältig sind die als Lauben Spalier-Reben etc. gezogene Weinstöcke zu bepinseln, an deren langen Trieben der Mehltau willkommene Zufluchtsstätten findet indem an diesen die meisten Mycelfäden verbleiben und sich verjüngen können. Vortr. schildert sodann die Wanderung des Mehltaues auf dem Weinstock mit besonderer Berücksichtigung der Tatsache, dass er sich vor allem an den grünen Trieben verbreitet und sich unter die Bindestellen verkriecht. Im Frühjahre kriecht er von den verbliebenen Triebteilen aufwärts zu den neuen Trieben, im Sommer verkriecht er sich unter die gebundenen Stellen, verbreitet sich dann von dort bis auf die Trauben, im Herbste zieht er sich wieder auf die

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

ban mindenütt kitelelő szerveit, a téli myceliumot. Ezen megfigyelések alapján a védekezésre egészen uj támpontokat nyeriünk. (I.)

Triebspitzen und auf die Martinitrauben, unterwegs überall die überwinternden Organe, die Wintermycelien, zurücklassend.

Auf Grund dieser Beobachtungen sind ganz neue Stützpunkte für die Abwehr zu gewinnen. (I.)

Gyüjtemények. — Sammlungen.

A berlini botan. csereegyletnek igen érdekes és gazdag 1903/904. évi növényjegyzéke megjelent. Szerzője: O. Leonhardt, Nossen (Szászország).

Das sehr reichhaltige u. interessante Doubletten-Verzeichniss pro 1903/904, des berliner botan. Tauschvereines ist erschienen. Leiter: O. Leonhardt, Nossen (Sachsen).

Eladó praeparatumok. — Verkäufliche Praeparate.

1903. október hó 21-én halt meg a berlini gazdasági főiskola mintázó asztalosa Michel Ágoston. Neve a botanikusok széles körében volt ismeretes, főleg azon kitünő metszetei révén, melyeket a fákból saját találmányú mikrotomjával készített. Legelső tekintélyek ezek közől az elhalt Sachs Gyulát és de Bary Antalt említem — melegen ajánlották készítményeit, melyeket a berlini tanárok közől Engler, Wittmack és Urban is nagyra becsülnek. Gyűjteményeit sok nyilvános intézet megszerezte, mint pl. a berlini gazdasági főiskola s a berlini egyetem botanikai muzeuma.

A megboldogúlt számos szárazkészitményt hagyott hátra, melyeket özvegye most eladni óhajt. A metszetek papirosra

Am 21. October 1903 starb der Modelltischler der landwirtschaftlichen Hochschule zu Berlin, August Michel. Derselbe ist in botanischen Kreisen weit bekannt geworden durch seine ausgezeichneten Schnitte von Hölzern, die er mit dem von ihm construirten Mikrotom angefertigt hat. Sie wurden von ersten Autoritäten, unter denen ich die verstorbenen Professoren Julius von Sachs und Anton De Bary nenne, warm empfohlen, so wie von den in Berlin wohnenden Professoren Engler, Wittmack und Urban geschätzt. Sammlungen derselben finden sich in vielen öffentlichen Instituten, wie z. B. dem Museum der Landwirtschaftlichen Hochschule zu Berlin, u. dem Botanischen Museum der Universität Berlin.

Der Verstorbene hat viele Trockenpraeparate hinterlassen, die die Wittwe zu verkaufen wünscht. Die Schnitte sind

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

vannak felhúzva, úgy, hogy akár kézi nagyítóval, akár mikroskop alatt vizsgálhatók s a fák szerkezetének különfélesége rajtuk tanulmányozható és összehasonlítható. A készítmények minden fajból 3 darabot tartalmaznak: a fáknak haránt-, sugaras- és érintői metszetét. Ilyen készítmények 50 Pfen.-ért kaphatók. A legtöbb belföldi fa így van elkészítve, sőt néhány honos fajnak gyökérfája is. Néhány kameruni s kaukazusi faj is képviselve van. Maradtak még üvegtáblák közé foglalt készítmények is, melyek mindenike 4—4 fának haránt-, sugaras- és érintői metszetét tartalmazza, ezeknek az ára táblánként 3 márka. Ásatag fenyőknek farészeit tartalmazó készítmények táblánként szintén 3 márkáért kaphatók.

Egy másik érdekes sorozata ezen szárazkészítményeknek: a német és finn fáknak összehasonlító készítményei, melyekről annak idején már nyilatkoztam. Ugyanazon faj egy németországi és egy finnországi példájának haránt metszete *egy lapon* egymás mellé van ragasztva, miáltal a klimának a fák fejlődésére érvényesülő befolyása szépen látható. Ezek a készítmények 50 Pfen.-ért kaphatók.

Az eddig említett készítmények nagy számban állnak rendelkezésre. A megboldogúlt ezeken kívül még másoktól készített Canada-balzsamba zárt

zwischen Papier aufgespannt, so dass man sie sowohl mit der Lupe als auch unter dem Mikroskop als Trockenpraeparate betrachten und die Einzelheiten der Structur der Hölzer an ihnen studieren u. vergleichen kann. Die einen Praeparate enthalten von je einer Art drei Stücke, nämlich den Quer-, Radial- und Tangentialschnitt der Hölzer. Solche Praeparate werden zu 50 Pf abgegeben. So liegen die meisten einheimischen Hölzer vor, sowie auch die Wurzelhölzer einiger einheimischer Arten Auch einige Hölzer aus Kamerun und dem Kaukasus sind vertreten. Ferner werden Schnitte zwischen Glastafeln mit je 4 Hölzern, deren jedes im Quer-, Radial- und Tangentialschnitte dargestellt ist, zu 3 Mark die Tafel geliefert Eine Glastafel mit Holztheilen einer fossilen Fichte wird ebenfalls zu 3 Mark die Tafel berechnet

Eine andere interessante Reihe von Trockenpraeparaten betrifft die Gegenüberstellung von deutschen und finnischen Hölzern, worüber ich seiner Zeit schon berichtet hatte. Von derselben Art ist ein Querschnitt aus Deutschland und einer aus Finnland auf *einem* Blatte befestigt und lässt so den Einfluss des Klima's auf die Ausbildung der Hölzer schon erkennen. Auch diese Praeparate werden zu 50 Pf abgegeben.

Während die bisher erwähnten Praeparate in vielfacher Zahl vorliegen, hat der Verstorbene auch eine grosse Anzahl von Anderen hergestellter,

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

nagyszámú mikroskopiai készítményeket is hagyott hátra, melyek belföldi és külföldi fáknak 1—3 metszetét tartalmazzák, köztük sok a japán és az afrikai faj. Ezen készítményeknek darabonként 60 Pfen. az ára.

A venni szándékozók szíveskedjenek Michel Mária asszonyhoz (Berlin NWS, Luisenstrasse 7.) fordulni.

Magnus P. (Berlin).

«— tisztelt Magnus tanár, kartársamnak a Michel-féle készítmények érdekében írt ezen meleg ajánlásához én is teljes készséggel hozzájárulok s az özvegy érdekében is csak azt kivánnám, hogy ily gyűjtemény megszerzésének ezen alkalmát minél számosabban felhasználják.» **Wittmack L.**

«**Magyar füvek gyüjteménye**». A. Flatt Károly és Thaisz Lajos közreműködésével szerkeszti Dr. Degen Árpád (Budapest, II. ker., Kis-Rókus-utcza 11/b.).

A budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás által kiadott fenti cimü s általános elismerést kiérdemelt gyűjteményből megjelent a II. és III. kötet (50—50 fajjal).

in Canadabalsam eingeschlossener mikroskopischer Praeparate hinterlassen, die je 1—3 Schnitte einheimischer u. ausländischer Hölzer enthalten, worunter viele von Japan u. Afrika. Diese Praeparate werden das Stück zu 60 Pf. abgelassen.

Reflectanten belieben sich an Frau Marie Michel in Berlin NWS. Luisenstrasse 7 zu wenden. **P. Magnus** (Berlin).

«Ich kann mich der warmen Empfehlung meines verehrten Kollegen Prof. Magnus bez. dieser Michel'schen Praeparate nur aufs lebhafteste anschliessen und möchte im Interesse der Wittwe bitten von Anerbieten recht fleissig Gebrauch zu machen.» **L. Wittmack.**

«**Gramina hungarica**». Redigiert unter Mitwirkung von Karl v. Flatt und Ludwig v. Thaisz von Dr. Árpád von Degen (Budapest, II. Bez., Kleine Rochusgasse 11/b.).

Von dem von der kön. ung. Samenkontrol-Station in Budapest unter obigem Titel ausgegebenen Exsiccaten-Werkes sind die Bände II. u. III. (mit je 50 Arten) erschienen.

A II.-ik kötet tartalma: — Inhalt des II. Bandes:

51. Andropogon Ischaemum, L.
52. Echinochloa crus galli, (L.)
53. Echinochloa oryzoides, (Ard.)
54. Typhoides arundinacea, (L.)
55. Hierochloe odorata, (L.)
56. Hierochloe australis, (Schrad.)
57. Pallasia aculeata, (L.)
58. Heleochloa alopecuroides, (Pill.&Mitt.)
59. Heleochloa schoenoides, (L.)
60. Danthonia calycina, (Vill.)
61. Capriola Dactylon, (L.)
62. Phragmites Phragmites, (L.)
63. Phragmites flavescens, Cust.
64. Sieglingia decumbens, (L.)
65. Diplachne serotina, (L.)
66. Molinia coerulea, (L.) f. robusta Prahl.
67. Molinia arundinacea, Schrank.
68. Molinia litoralis, Host.
69. Briza maxima, L.
70. Briza media, L.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

71. Dactylis glomerata, L.
72. Dactylis glomerata f. pendula, Dum.)
73. Dactylis hispanica, Roth.
74. Poa bulbosa, L.
75. Poa crispa, Thuill.
76. Poa alpina, L.
77. Poa vivipara, (L.)
78. Poa gelida, Schur.
79. Poa frigida, Gaud.
80. Poa laxa, Haenke.
81. Poa minor, Gaud.
82. Poa nemoralis, L. f. subcaesia Nob.
83. Poa pannonica, A. Kern.
84. Poa Chaixii, Vill.
85. Poa trivialis, L.
86. Poa sylvicola, Guss.
87. Poa pratensis, L.
88. Atropis distans, (L.)
89. Atropis limosa, Schur.
90. Atropis Peisonis, G. Beck.
91. Atropis transsylvanica, Schur.
92. Atropis pannonica, Hack.
93. Nardus stricta L.
94. Aegilops ovata, L.
95. Aegilops triaristata, Willd.
96. Aegilops triuncialis, L.
97. Aegilops nova, Winterl.
98. Cuviera europaea, (L.)
99. Cuviera aspera, Simk.
100. Elymus arenarius, L.

Ára a herbarium kiadásnak
belföldön ... ... 10 kor. — fill.
külföldön 12 « 50 «
a könyvalaku kiadásnak
belföldön ... ... 30 kor. — fill.
külföldön ... 35 « — «
(a szállítási költségen kivül).

Preis: der Herbarausgabe im
Inlande . 10 Kron. — Hell.
Auslande 12 « 50 «
der gebundenen Ausgabe im
Inlande ... 30 Kron. — Hell.
Auslande... 35 « — «
(ausser den Transportspesen).

Meghalt. — Gestorben.

Schumann Károly dr., tanár, a berlini királyi botanikai muzeum őre, f. év márczius hó 22-én.

Prof. Dr. Karl **Schumann**, Custos am kön. bot. Museum zu Berlin, am 22. März 1904.

Helyesbítés.

A «Magyar Botanikai Lapok» II-ik (1903) évfolyamának czímlapján tévesen áll: «Négy szövegbeli képpel és 6 táblával», mely «Két szövegbeli képpel és 4 táblával» helyesbítendő. *Szerkesztőség.*

Berichtigung.

Auf dem Titelblatte des II. Jahrganges (1903) der «Ungarischen botanischen Blätter» steht irrtümlicher Weise: «Mit vier Textillustrationen und 6 Tafeln», was in «Mit zwei Textillustrationen und 4 Tafeln» zu berichtigen ist.

Die Redaction.

Megjelent: 1904 április hó 5-én. — Erschienen: am 5. April 1904.

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA BUDAPESTEN.

© Biodiversity Heritage Library, http://www.biodiversitylibrary.org/; www.zobodat.at

mégis eltérnek, igy állitásai vonatkozhatnak a *C. crispus* árnyékalakjára, de nem a *C. sepincolus*-ra, mely a *C. crispus*-nak egy az Alpesek északi tövén (Bajorországban) kifejlődött alfaja.

Pótlék Budapest és vidéke növényzetének ismertetéséhez.

Ergänzungen zur Kenntniss der Flora von Budapest und Umgebung.

Közli: / Von: / **Simonkai Lajos** (Budapest).

Pótlékul szolgál e közleményem azon cikkemhez, a mely a *Növénytani közlemények* II. (1903) 169—170. lapjain «*Ujabb adatok Budapest növényzetének ismeretéhez*» címen jelent meg. E pótló közleményemet elő is terjesztette már Thaisz Lajos, e lapok főmunkatársa, a *Kir. Magy. Természettud. Társ. Növénytani szakosztálya* 1903. november hó 11-én tartott ülésén.

Célja e közleményemnek az, hogy annak, a székesfővárosunk növényzetét tárgyaló legújabb, de bizony már 1879-ben megjelent *enumerationak*, a melyet Borbás Vince, «Budapestnek és környékének növényzete» címen tett közzé, — részben helyesbítéseül szolgáljon, részben pedig újabb adatokkal való pótlékául. Szükségessé teszi úgy e helyesbítések, miként e pótlandók közlését Borbás Vince idézett müve nyomán az, hogy azóta Borbás műve és akkori felfogása már elévültek; holott az a tudomány-egyetemünkön fellendült botanikai érzék és munkakedv, a mely egyetemünk hallgatói részéről megnyilvánul abban, hogy elsősorban *Budapest és vidéke* növényzetével alaposan, helyesen megösmerkedjenek, és ezen ismeretükhöz fűzzék, a «*növényföldrajzi előadásaimból*» hallottakat és a «*növényföldrajzi kirándulásaimon*» gyűjtötteket, megfigyelteket: évről-évre fokozottabban követeli, hogy legalább Budapest és vidéke növényzetének fűvészeti ösmerete, a mai nevezéstani és oknyomozó növényföldrajzi alapon tisztáztassék és egybeállítassék. Az egyetemi ifjúságnak ez a nemes buzgalma indít engem arra, hogy e sorokban, — eltekintve az irodalomban közölt, ama a szabadban állandóan kultivált, vagy pedig csak a kertekből a szabadba került, többnyire hamar kipusztuló, *itthontalonoktól* —, némi javitást és pótlást iktassak ide *Budapest és vidéke* flórájához, a következőkben.

1. *Equisetum Telmateia* Ehrh., Borb. Budapest növényz. p. 42. = *Equisetum maximum* Lamarck.

2. *Equisetum hiemale* Borb. l. c. 42. = *E. Moorei* Neumann.

3. *Hierochloa odorata* Borb. l. c. 45. = *Hierochloa repens* (Host.) Simk.

4. *Setaria ambigua* Gr.-s. Legelsőbbed Hermann G. emliti (Természetr. füzetek VII. (1883) 128), arról a füves, de idegenből

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: Ungarische Botanische Blätter

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: 3

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: A kir. magy. Term.-tud. Társ. növénytani szakosztályának 1904 januar hó 13-én tartott ülése. Sitzung der botanischen Section der kön. ung. naturwissenschaftl. Gesellschaft am 13. Jänner 1904. 61-74